

PROTEJAREA INTERESELOR ECONOMICE ROMÂNEȘTI ÎN CONTEXTUL CONCURENȚIAL DIN UNIUNEA EUROPEANĂ

Protecting Romanian Economic Interests in the Competitive Context of the European Union

Drd. Valeriu IVAN
Consilier, Camera Deputaților

Abstract: The concurential politics is one of the main elements to the existence and development of the Common European Market. The official approaches sustain this idea, but all of them try to preserve their position by means of the characters they have out on the stage. More or less transparent, the firms are strategically oriented. The states that play that game, are aware of the fact that in order to ensure the competitive advantage to their citizens and firms, they have to provide them with the strategi economic information, stability of the operating conditions and predictability.

Therefore, some states have established special organism of economic operations, similar to a military headquarters. Even though it cannot be assimilated to a military war, the economic war always has its winners and losers, and the manner in which a certain state manages to make allies, or obtain advantages, depends upon the welfare of its citizens. What is for sale, who is the buyer, what are the impacts upon the local, regional or national economy are questions to be answered by all of us, as responsible citizens.

Keywords: economic war, competitive intelligence, economic security, economic interests

1. Concurență; politică în domeniul concurenței

Concurența reprezintă una dintre variabilele defnitorii ale pieței, alături de cerere, ofertă și preț. Prezentă în relațiile comerciale din cele mai vechi timpuri, este conștientizată ca atare în perioada de dezvoltare a economiilor capitaliste, în principal ca urmare a extinderii proprietății private, diviziunii muncii și producției, antrenării progresive în relațiile economice regionale și, ulterior, globale a tuturor țărilor, precum și expansiunii tehnologiilor informaționale și de comunicații. Concurența este o confruntare deschisă între agenții economici pentru realizarea unei poziții cât mai avantajoase pe piață, corespunzător intereselor proprii¹.

Concurența dintre firme favorizează inovația, reduce cheltuielile de producție, conduce la o creștere a eficienței economice și, în consecință, ridică nivelul de competitivitate al economiei. Stimulate de mediul concurențial, firmele oferă, astfel, produse și servicii competitive din punct de vedere al prețului și al calității, principalul beneficiar fiind consumatorul.

¹ Emilian M. Dobrescu (coordonator), Mic Dicționar de Microeconomie, Ed. Wolters Kluwer, București, 2010, p.71.

Deoarece concurența se manifestă, atât pe plan național, cât și pe plan internațional, ea a fost definită și reglementată de către Organizația pentru Cooperare Economică și de Dezvoltare (OECD), organism internațional ce militează pentru crearea unui climat economic și de afaceri optim pentru statele membre, astfel: “concurența exprimă situația de pe o piață în care firme sau vânzători se luptă în mod independent pentru a câștiga clientela cumpărătorilor, în scopul de a atinge un obiectiv economic, de exemplu, profituri, vânzări și/sau împărțirea pieței. În acest context, concurența este adesea echivalentă cu rivalitatea. Această rivalitate poate să se refere la prețuri, calitate, servicii sau combinații ale acestor sau altor factori pe care clienții îi prețuiesc”.²

Concurența economică a devenit un domeniu aflat în atenția unor organizații regionale sau internaționale, mai ales, odată cu accelerarea proceselor economice și sociale care contribuie la globalizare.

Astfel, o dominantă a lumii contemporane o reprezintă apariția și dezvoltarea sistemelor de integrare a unor economii naționale la scară regională, proces prin care două sau mai multe piețe naționale se unesc pentru a forma o piață comună, o nouă entitate socio-economică. Realizarea acestui obiectiv presupune parcurgerea unei perioade de tranziție, care să permită realizarea ajustărilor necesare funcționării eficiente a viitorului spațiu integrat. În cadrul acestei etape, are loc transferul unor părți de suveranitate națională către unele dintre instituțiile comune, care obțin în acest mod un caracter supranațional ce poate avea implicații și în alte domenii ale vieții sociale (valori asumate, legislație, practici politice etc.).

Experiența ultimelor decenii a evidențiat existența mai multor forme de integrare economică, care țin, de fapt, de intensitatea procesului de integrare și de gradul de realizare a obiectivelor pe care acesta le presupune³:

- *sistemul de preferințe vamale*, ce presupune adoptarea de către un ansamblu de teritorii vamale a unor avantaje vamale, aplicabile doar în interiorul său (commonwealth-ul britanic);
- *zonele de comerț liber* implică eliminarea tuturor obstacolelor vamale și comerciale dintre două sau mai multe țări, care își păstrează, însă, fiecare propriile tarife vamale și regimuri comerciale față de terți (Asociația Europeană a Liberului Schimb: [Islanda](#), [Liechtenstein](#), [Norvegia](#) și [Elveția](#); Zona Australia – Noua Zeelandă);

² R.S. Khemani, D.M. Shapiro, Glossaire d'économie industrielle et de droit de la concurrence, Paris, 1995, p.23.

³ Ion Ignat, Uniunea Europeană. De la Piața Comună la Moneda Unică, Ed. Economică, București, 2002, p.14.

- *uniunea vamală* constituie un nivel mai avansat al procesului de integrare, presupunând, pe lângă eliminarea totală a obstacolelor tarifare și comerciale dintre statele partenere, și adoptarea unui tarif vamal comun față de terțele țări;

- *uniunea economică* presupune, pe lângă crearea unei uniuni vamale, și armonizarea tuturor elementelor care formează cadrul instituționalizat al economiei, inclusiv legislația și practicile concurențiale în piețele pendinte.

Procesul de integrare economică antrenează deseori și unele transformări structurale, printre efectele rezultate fiind și diminuarea semnificativă a discrepanțelor ce există între zone ale spațiului economic integrat. Totodată, prin lărgirea ariilor cu reguli similare și fără bariere protecționiste se relevă posibilitatea accelerării dezvoltării economice și utilizării la un nivel mai ridicat a factorilor de producție.

Debutul integrării economice a țărilor Europei Occidentale este considerat a fi situat după cel de-al doilea război mondial, în momentul demarării acțiunilor prevăzute în Planul Marshall, odată cu înființarea, în anul 1948, a Organizației Europene de Cooperare Economică (Organisation for European Economic Co-operation - OEEC). Acesta își propunea, printre altele, și crearea unui mecanism de coordonare a politicilor economice din cele 16 țări beneficiare. Ulterior, pentru a cataliza reconcilierea franco-germană, la 18 aprilie 1951 a fost creată Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului, embrionul din care s-a dezvoltat Uniunea Europeană, care a reprezentat o piață comună pentru produsele strategice ale momentului, cărbunele și oțelul.

În paralel, procesul de integrare a Belgiei, Olandei și Luxemburgului, inițiat mult mai devreme prin înființarea Uniunii Vamale a Beneluxului (1944), se va finaliza prin semnarea tratatului care instituia Uniunea Economică Benelux (1960). Prin aceasta, țările membre doreau să își apere în comun interesele economice față de terți, prin coordonarea politicilor economice, sociale și financiare, asigurându-se libera circulație a mărfurilor, persoanelor, capitalului și serviciilor.

Actul de constituire al Comunității Economice Europene, Tratatul de la Roma (1957), enunța obiectivul pe care această structură îl promova: „o dezvoltare armonioasă a activităților economice, o expansiune continuă și echilibrată, o stabilitate în creștere, o ridicare accelerată a nivelului de trai, prin instituirea unei piețe comune și prin apropierea progresivă a politicilor economice a țărilor membre”. Prin Tratatul de la Roma se urmărea, în primul rând, realizarea unei uniuni vamale, prin înlăturarea obstacolelor existente în calea schimburilor economice dintre

țările membre și stabilirea unei politici comerciale comune față de exterior. În al doilea rând, era vizată formarea unei piețe comune, prin care, la libera circulație a mărfurilor - bunuri și servicii -, se adăuga și cea a capitalurilor și persoanelor, iar, în al treilea rând, se avea în vedere armonizarea legislațiilor naționale în vederea evitării distorsiunilor rezultate din elaborarea politicilor economice naționale în scopul realizării unui ansamblu economic coerent.

Pentru funcționarea efectivă a unei piețe comune, a fost necesară și asigurarea liberei circulații a factorilor de producție. Libera circulație a forței de muncă a fost instituită în anul 1968 și a fost completată, mai ales în domeniul protecției sociale, prin adoptarea Cartei Comunitare a Drepturilor Sociale Fundamentale ale Angajaților și prin semnarea Acordului de la Schengen, vizând suprimarea progresivă a controalelor la frontierele comune. Inițial, cooperarea economică s-a limitat strict la domeniul producției de cărbune și oțel.

Treptat, însă, necesitatea unor politici industriale la nivel comunitar a devenit tot mai evidentă. Strategiile din acest domeniu au urmărit creșterea competitivității industriei europene, stimularea dinamismului industriei și cercetării, menținerea unui nivel tehnologic ridicat și preocuparea continuă pentru inovație. S-a recurs la o serie de intervenții care vizau, pe de o parte, controlul ajutoarelor de stat ale țărilor membre și, pe de altă parte, sprijinirea inițiativelor naționale în domeniul unde se impunea acest lucru. Un loc important a fost acordat dimensiunii internaționale a acestor strategii și relațiilor comerciale cu alte zone ale lumii.

Un pas important în desăvârșirea Uniunii Europene l-a constituit intrarea în vigoare, în noiembrie 1993, a Tratatului Uniunii Europene - cunoscut ca Tratatul de la Maastricht -, document prin care sfera conlucrării între statele membre a fost extinsă cu componente din domeniile politică externă, securitate și afaceri interne. În fine, Tratatul semnat la Lisabona în 2007 și intrat în vigoare în noiembrie 2009 vine să completeze lipsurile anterioare și să crească gradul de integrare a statelor din spațiul european. Astfel, Uniunea Europeană capătă personalitate juridică, are un președinte și un ministru de externe ce reprezintă uniunea în relațiile internaționale.

Fiind prima țară est europeană din fostul bloc comunist care a avut relații cu Comunitatea Europeană (din 1974 a beneficiat de Sistemul Generalizat de Preferințe al Comunității), România a reușit - după schimbarea regimului politic în 1989 și în urma unor eforturi consistente - să adere la spațiul Uniunii Europene la 1 ianuarie 2007, acordul fiind semnat pe [25 aprilie 2005](#), la [Abația Neumünster](#) din Luxemburg.

Este momentul în care economia românească a intrat în puternica piață europeană, simțind din plin avantajele și dezavantajele mediului concurențial. Cu un nivel tehnologic rămas mult în urma statelor puternic industrializate a fost obligată să găsească mijloace pentru a supraviețui, principala modalitate fiind menținerea unor costuri scăzute cu forța de muncă. Din păcate, această stratagemă a avut efecte negative pentru economia locală, forța de muncă înalt calificată preferând să emigreze.

Crearea unei piețe interne unice în cadrul Uniunii Europene a determinat necesitatea asigurării condițiilor propice unei concurențe funcționale la nivel comunitar, un sistem care să asigure o concurență nedistorsionată pe piață internă. Piața comună era de neconceput fără o politică în domeniul concurenței, care să încurajeze eficiența economică prin crearea unui mediu favorabil inovației și progresului tehnologic, să protejeze interesele consumatorilor prin oferirea posibilității de a cumpăra produse și servicii în condiții optime și să prevină eventualele practici anticoncurențiale ale societăților comerciale și ale autorităților naționale.

Tratatul asupra Uniunii Europene include, printre principiile sale, și pe cel conform căruia statele membre trebuie să adopte o politică economică „în concordanță cu principiile economiei de piață deschisă, bazată pe concurență loială”. Obiectivul politicii concurențiale europene constă în garantarea unității pieței comune și evitarea monopolizării unor sectoare ale acesteia (prin acorduri și/sau fuziune). Totodată, sunt supravegheate acțiunile guvernelor statelor membre ce ar putea distorsiona regulile jocului de piață liberă prin aplicarea măsurilor discriminatorii față de unele întreprinderi, favorizând întreprinderile publice sau prin acordarea asistenței întreprinderilor din sectorul privat.

Astfel, politica europeană în domeniul concurenței se concentrează pe patru domenii de activitate:

- eliminarea acordurilor care au ca efect diminuarea concurenței și abuzurile de poziție dominantă (de exemplu, acordurile de stabilire a prețurilor între firme concurente);
- controlul fuzionărilor dintre firme (de exemplu, fuziunea a două mari grupuri are ca rezultat dominația acestora asupra pieței; orice concentrare, începând de la un anumit nivel, trebuie supusă aprobării Comisiei);
- liberalizarea sectoarelor economice monopoliste (de exemplu, telecomunicațiile, gazele și electricitatea, dar și transportul feroviar). În toate aceste domenii se aplică o politică de liberalizare treptată;

- monitorizarea ajutoarelor acordate de către stat (de exemplu, interzicerea acordării de către stat a unor subvenții pentru menținerea în activitate a unei firme în cazul în care nu există perspective de reabilitare a situației acesteia. Totuși, unele tipuri de asistență pot fi considerate compatibile cu obiectivele unice pieței dacă sunt îndeplinite anumite criterii, pentru fiecare caz în parte – întreprinderi mici și mijlocii sau sprijin regional etc.).

Instituția responsabilă la nivel comunitar de implementarea politicii în domeniul concurenței este Comisia Europeană.

Punctate succint, obiectivele vizate de politica în domeniul concurenței sunt creșterea bunăstării și protecția consumatorilor, redistribuirea veniturilor, protejarea întreprinderilor mici și mijlocii, integrarea piețelor, dar având și considerații regionale sociale sau sectoriale. Pentru atingerea acestora, principiile asumate ce stau la baza edificiului legislativ în domeniul concurenței în spațiul Uniunii sunt:

- *transparența* în privința deciziilor adoptate referitor la comportamentele anticoncurențiale;
- *nediscriminarea* vreunui agent economic participant la schimburile economice internaționale;
- *stabilitatea* unui cadru competitiv internațional;
- *cooperarea* între diferitele autorități ale concurenței naționale și internaționale în privința aplicării legislației în domeniu.

Întrucât economia de piață – punctul de referință al politicii economice a Uniunii și a statelor membre – plasează concurență printre factorii determinanți ai succesului economic, acceptarea acestor principii înseamnă atât cea mai bună modalitate de îndeplinire a nevoilor consumatorilor, cât și cea mai bună cale de asigurare a competitivității agenților economici, a produselor și serviciilor europene pe piața internațională.

2. Concurența imperfectă și informație asimetrică

Structurile diferitelor economii nu sunt identice, un rol important în evoluția lor avându-l resursele disponibile și nivelul tehnologic. De asemenea, un rol important îl joacă politicile economice și modalitățile de intervenție a statului, precum și capacitatea de autoreglare a economiilor.

Pentru ca „mâna invizibilă” a pieței să acționeze corect, este necesar ca regulile liberei concurențe să fie aceleași pentru toți, iar condițiile contextuale relativ similare, condiții îndeplinite numai pe o piață cu concurență perfectă. În opinia economistului Jean Gabszewicz⁴, pentru a exista concurență perfectă, trebuie îndeplinite cel puțin patru condiții:

- a. *atomicitatea* - un număr important de vânzători și cumpărători, astfel încât schimburile izolate să fie ne semnificative în volumul schimburilor totale;
- b. *intrare liberă* - se permite apariția de noi producători, aceștia putând intra sau ieși din piață după bunul plac;
- c. *omogenitatea bunurilor* aparținând aceleiași ramuri - astfel încât clientului să-i fie indiferent de la ce vânzător cumpără;
- d. *informații complete* - companiile și cumpărătorii cunosc toate produsele și prețurile de pe piață în același timp.

Problema apare la cel de-al patrulea criteriu, ce presupune ca toți agenții economici (cumpărători și vânzători) să dispună de toate informațiile privind prețul și calitatea produselor existente la un moment dat în piață. În cazul ideal, în care această condiție ar putea fi îndeplinită, s-ar forma rapid un preț unic, vânzătorii aliniindu-se instantaneu la el. Această condiție este practic imposibil de îndeplinit deoarece nu toți actorii din piață au la dispoziție resursele necesare pentru a deține, prelucra și valorifica aceleași informații.

Astfel, cei care sunt corect și oportun informați dețin un avantaj competitiv și reușesc, în principiu, să-i învingă pe cei neinformați sau dezinformați. Problema asimetriei informaționale cum a fost denumită, a suscitât interesul cercetătorilor, iar, pentru relevarea implicațiilor acesteia, George Akerlof, Michael Spence și Joseph Stiglitz au primit premiul Nobel pentru economie în anul 2001⁵.

Miza pentru fiecare actor este de a anticipa/cunoaște acțiunile concurenței, astfel încât să fie permanent cu cel puțin un pas înainte. Așadar, are nevoie să știe, cât mai devreme cu putință, care este strategia celorlalți în materie de cercetare, de producție și de vânzare. Dacă un agent economic intenționează să producă mai mult și mai ieftin, atunci concurența are nevoie să fie pregătită să contracareze rapid această mișcare.

⁴ Jean Gabszewicz, *Strategic Interaction and Markets*, Oxford University Press, 2000.

⁵ Pentru dezvoltare vezi link: http://emilyskarbek.com/uploads/Asymmetric_Information_-_Contributions_of_Akerlof_Spence_and_Stiglitz.pdf.

Informația reprezintă mijlocul prin care se ating obiectivele în competițiile economice internaționale. Pentru a supraviețui, fiecare actor trebuie să-și protejeze propriul patrimoniu informațional și, în același timp, să se străduiască să-l cunoască pe cel al concurenței.

Cu noile tehnologii în domeniul informației și al comunicării, punctul nevralgic al unei companii se deplasează de la produs sau servicii spre informația care permite păstrarea competitivității produsului/serviciilor respective. Adesea, competiția poate fi câștigată prin cunoașterea și pregătirea terenului din perspectiva factorului uman înainte de a primi propunerea comercială propriu-zisă, capacitatea de a determina și fixa ținte strategice, de a le stimula evoluția, apoi de a pune în joc toate mijloacele posibile pentru a le determina să ia o decizie în sensul dorit⁶. Nu mai există competiție economică neinfluențată. Influență din partea factorilor privați, dar și publici. Statele au nevoie de informație pentru a-și menține poziția pe eșichierul internațional și pentru a-și ajuta companiile.

Într-o epocă în care oferta de informație a sporit enorm, puterea îi aparține celui care reușește la momentul oportun să strângă, să analizeze și să sintetizeze cel mai rapid ansamblul informațiilor disponibile în mediul concurențial. Aproape 90% din acest stoc este accesibil datorită băncilor de date, presei, publicațiilor specializate, colocviilor sau internet-ului. Rămân 10%, considerate ca fiind deosebit de importante și sensibile, care se obțin, în general, din surse închise și în mod necinstit (informație gri) sau ilegal (informație neagră). Bătăliile cele mai crâncene dintre actorii internaționali se poartă pe acești 10%⁷.

Cei care au avut curiozitatea să-și pună întrebări au aflat că în acest joc nu există reguli, iar lipsa de protecție a intereselor/informațiilor economice nu iartă și costă mult. Un exemplu elocvent este documentul prezentat în Adunarea Națională a Franței de către deputatul Bernard Carayon în anul 2004, în care se arată clar că - indiferent de parteneriatele sau tratatele internaționale - competiția economică rămâne deseori în afara multor reguli⁸.

Franța începe să acorde o importanță sporită informațiilor din domeniul economic începând cu anul 1994, odată cu apariția raportului intitulat "*Intelligence économique et stratégie des entreprises*"⁹. Specialiștii care au întocmit raportul au avut ca sarcină realizarea unei analize comparative a principalelor sisteme naționale de intelligence economic, fiind luate în considerare sistemele din Japonia, Statele Unite, Germania, Italia, China, Federația Rusă ș.a.. De asemenea,

⁶ Jean Gabszewicz, *La concurrence imparfaite*, La Decouverte, Paris, 1994, pag.78.

⁷ Ali Laidi, *Efectul de bumerang*, House of Guides, București, 2007, pag.106.

⁸ vezi raportul complet la: <http://www.ie-news.com/fr/pdf/carayon.pdf>

⁹ Vezi raportul la: <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapports-publics/074000410/index.shtml>

raportul identifică probleme în sistemul de informații francez și face propuneri de gestionare a informațiilor economice în companiile private.

Marea Britanie plasează problema informațiilor în centrul strategiei economice începând cu anul 1998. Această strategie este prezentată într-un raport intitulat „*Our competitive future: the knowledge economy*”¹⁰. Aceași constatare, același demers: modificarea politicilor administrației pentru a veni în ajutorul companiilor britanice.

Germania a reușit ca în anii '90 să facă joncțiunea între interesele IMM-urilor, ale marilor companii și ale landurilor/statului prin sesiuni repetate de consultări pe teme legate de competitivitate prin informație. Sistemul german, puternic legat de doctrina economică ORDO-liberală, este simplu și eficient, fiind o rezultată între interesele private și cele de stat, raționalizată de doctrina menționată.

Exemplele unor state din Uniunea Europeană nu sunt neapărat cele mai relevante, Japonia, SUA sau China deținând instituții specializate în protecția și promovarea intereselor economice.

Competitivitatea economică prin aport de informație pleacă de la constatarea conform căreia companiile pot dezvolta strategii competitive valide pe suportul constituit de cunoștințele/informațiile obținute prin dezvoltarea internă a unor capacități specifice (analize, estimări și evaluări multiple pe scenarii alternative).

Din această perspectivă, platforma susținută de informația oportună poate dezvolta un nou tip de înțelegere și abordare a provocării competitivității, afirmație susținută de contextul în care 80% dintre companiile europene mari derulează astfel de programe, iar peste 55% sunt sprijinite prin utilizarea unor aplicații software de intelligence competitiv, integrate cu sisteme de business intelligence și knowledge management.

Ce rol își poate asuma statul, mediul guvernamental, în gestionarea informației relevante pentru afaceri? Exemplul altor țări europene și nu numai arată câteva direcții de acțiune, acestea necesitând dezbateri și decizii asumate la nivel strategic:

- formarea de opinii și conștientizare a rolului informației în procesele economice;
- acordarea de asistență în crearea de capacități specifice și școlarizarea/antrenarea specialiștilor;
- dezvoltarea de platforme de cooperare pentru ramuri economice;
- realizarea unui parteneriat strategic public-privat în domeniul managementului informațiilor/cunoștințelor;

¹⁰ Vezi raportul la: <http://stats.bis.gov.uk/competitiveness5/Past%20Indicators/UKPC1999.pdf>.

- consultanță și sprijin.

De pildă, prin realizarea unui punct nodal, ca structură de coordonare și interfață cu specialiștii în obținerea/analiza informației și mediul economic, care să integreze cele cinci posibile responsabilități, mediul guvernamental poate sprijini utilizarea resursei umane ce deține expertiza procesării și evaluării informației. Derularea, cu sprijinul statului, a unor astfel de programe pleacă de la o realitate de necontestat: cvasitotalitatea firmelor românești duc lipsă de competențe, abilități și resurse necesare pentru derularea unor activități și operațiuni prin care să se valorizeze informația economică. Nici statul în sine nu excelează la acest capitol, nivelul randamentului investițiilor derulate în ultimii ani fiind cel mult modest.

Cu perspectiva unui comerț internațional aproape fără drepturi vamale în viitor, începând cu anii 2015-2020, bătălia economică se mută pe terenul reglementărilor privind protecția mediului, emisiile de carbon, riscurile nucleare, garanțiile minimale pentru cei care muncesc, munca copiilor, controlul resurselor halieutice, securitate alimentară (organisme modificate genetic, utilizarea hormonilor, sindromul vacii nebune, gripa aviară, somonii de crescătorie ș.a.). Toate aceste probleme constituie tot atâtea jaloane printre care diplomațiile actuale și viitoare trebuie să negocieze pentru a nu afecta propriile economii sau a le afecta cât mai puțin.

Concluzie

Așa cum am mai spus, informația este mijlocul prin care se ating obiectivele urmărite în competiția economică. Pentru a fi cel mai bun, nu este suficient să produci cele mai bune produse la cel mai bun preț, trebuie să cunoști foarte bine piața și concurența, protejându-ți, în același timp, informațiile strategice. Competiția mondială este nemiloasă și devine din ce în ce mai clar că, în actualul sistem geoeconomic, doar companiile de tip orwellian au șanse de câștig. Câștigătorii se aleg întotdeauna dintre cei mai abili, cei care reușesc să obțină informația înaintea celorlalți.

Extinderea pieței de la nivel național la cel european duce inevitabil la intensificarea concurenței, fapt determinat de multitudinea de producători pentru o categorie de bunuri. Economia românească, ruptă ani de-a rândul de nivelul tehnologic al țărilor dezvoltate economic, nu poate face față, deocamdată, dificultăților create de un astfel de mediu competițional. Procesul de restructurare a economiei românești poate fi susținut prin asumarea la nivel privat și public a avantajelor ce pot fi obținute ca urmare a adoptării practicilor de intelligence competitiv, acestea putând permite evitarea greșelilor strategice și acordarea nivelului tehnologic la lumea de mâine și nu la cea de ieri.

Bibliografie :

1. Buzan, Barry, *Popoarele Statele și Teama (Peoples, States and Fear)*, Chișinău, Editura Cartier, 2000.
2. Brzezinski, Zbigniew, *The Great Chessboard*, New York, Basic Books, 1997.
3. Costea, Simion (coord.), *“For a Stronger and Wider European Union”*, Cluj-Napoca, Napoca Star Publishing House, 2005, 220 pages.
4. Costea, Simion, Costea, Maria, (coord.), *Integrarea României in UE: provocări și perspective/ Romania’s Accession to the EU: Challenges and Perspectives*, Iași, European Institute, 2007, 300 pages.
5. Gaftoniuc, Simona, *Finanțe Internaționale*, Bucharest, Editura Economică, 1997.
6. Gensher, Hans Dietrich, *Responding to the challenge of globalisation*, The Philip Morris Institute for Public Policy Research, 1997.
7. Gabszewicz, Jean, *Strategic Interaction and Markets*, Oxford University Press, 2000.
8. Ghica, Luciana-Alexandra, *Enciclopedia Uniunii Europene*, Bucharest, Editura Meronia, 2005
9. Howard, Michael, *The causes of wars*, The Wilson Quarterly, 1994.
10. Labori, Michel, Costea, Simion, *Le Management des Politiques de l’Union Européenne/ The Management of EU Policies*, Paris, Editions Prodifmultimedia, 2011, 300 pages.
11. Marinescu, Cosmin, *Instituții și prosperitate. De la etică la eficiența*, Bucharest, Ed. Economica, 2003.
12. Martin, Hans Peter, Schuman Harold, *Capcana globalizării. Atac la democrație și bunăstare*, Bucharest, Editura Economică, 1999.
13. Neculau, Adrian, *Noi și Europa*, Iași, Editura Polirom, 2002.
14. Nicolescu, O., Nicolescu, L., *Economia, firma și managementul bazate pe cunoștințe*, Bucharest, Editura Economică, 2005.
15. Weiss, Linda, *Mitul statului lipsit de putere*, Bucharest, Editura Trei, 2002.